02/01/2019

Τα μοναστηράκια στην παραλία του Ιονίου

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Αλβανίας

Του ανταποκριτή μας στην Αλβανία Ορφέα Μπέτση

Καθώς το θέμα με τη διαχείριση της ακίνητης περιουσίας σε διάφορες περιοχές της Χιμάρας και των Αγ. Σαράντα, από πλευράς της πολιτείας, με κριτήρια και ενδεχόμενες προθέσεις να καταπιεστεί ο ντόπιος πληθυσμός, έρχεται έντονα στο προσκήνιο, την τελευταία περίοδο, έχει σημασία μια αναφορά στα μικρά μοναστηράκια που βρίσκονται στην περιοχή.

Ήταν μονές που περισσότερο ή λιγότερο αποτέλεσαν «φωλιές» στις οποίες στεγάστηκε η ευλάβεια του πιστού λαού της περιοχής στο παρελθόν.
Έχουν τη δικής τους αρχιτεκτονική αξία και πολιτιστική επίσης με την πλούσια αγιογραφία τους αλλά και την τεχνική δόμησης. Κυρίως όμως έχουν ιστορική αξία. Ίσως σήμερα ρημαγμένα απ’ τα πολλά χρόνια εγκατάλειψης, άλλα μέσα στη φροντίδα του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου να γνωρίζουν και πάλι ουσιαστικές επεμβάσεις αναστήλωσης αλλά και χρήσης… μαρτυρούν όμως. Μια διπλής σημασίας μαρτυρία: την ομορφιά της Ορθοδοξίας που δημιουργεί ακόμη και σε περιόδους βαθιού σκοταδιού όπως η Οθωμανική κατοχή, αλλά και μαρτυρία ατράνταχτη – τεκμήριο για το ποιος είναι ο πραγματικά κατοχυρωμένος ιδιοκτήτης όλης αυτής της μεγάλης αξίας γης που λυμαίνονται συμφέροντα με την υποστήριξη και της πολιτείας.

Σε μια απόσταση περίπου 100 χιλιομέτρων πλέον των 10 μονών που έλαμψαν στο

παρελθόν, που αποτέλεσαν τα μοναδικά κτιριακά συγκροτήματα στην περιοχή για πολλούς αιώνες, που κατείχαν γης σε λιβάδια και ελαιώνες. Που κυρίως συνέβαλαν στη συντήρηση της πίστης των Χριστιανών που βρίσκονταν διαρκώς υπό διωγμό τόσο των Οθωμανικών αρχών όσο και τοπικών αρχόντων που αλλαξοπιστούσαν και στη συνέχεια επιδείκνυαν ιδιαίτερη εχθρική διάθεση προς όσους παρέμεναν αφοσιωμένοι στην πίστη των πατέρων.

Με την επιβολή του κομουνισμού, αμέσως μετά το τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου τα μοναστήρια αυτά όχι απλά απογυμνώθηκαν απ' τις περιουσίες τους που βίαια δημεύθηκαν. Επί το πλείστον στις λογικές του ψυχρού πολέμου η ζώνη χαρακτηρίστηκε στρατιωτική και ως εκ τούτου εγκλωβίστηκαν και ούτε καν μπορούσε κανείς να τα επισκεφτεί. Τα χαρτιά τους που αποδείκνυαν ιδιοκτησίες και διαχείριση να τα εξαφάνισε μαγικό χέρι ακόμη και απ' τα αρχεία, σαν να σχεδιάζονταν αυτό που σήμερα συμβαίνει, δηλαδή η δόμηση πάνω σε λεηλατημένα απ' τις μονές οικόπεδα και επιφάνειες.

Κάποια απ' αυτά τα μοναστήρια ως έτοιμα οικήματα αλλά και με κάποιες υποδομές, ειδικά αποθεμάτων σε νερό, μετατράπηκαν σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις και στρατόπεδα, ήδη απ' τη δεκαετία του 50. Ενδεικτικά να αναφερθεί η Μονή του Αγίου Γεωργίου στο Δέμα, απέναντι ακριβώς απ' την Κέρκυρα, το μοναστηράκι του Αγίου Νικολάου στο Παλέρμο (Πάνορμο) όπου συγκροτήθηκε ναυτική βάση, το Μοναστήρι των Αγίων Θεοδώρων στους Δρυμάδες όπου τοποθετήθηκε στρατιωτική μονάδα παρακολούθησης της θάλασσας απ τους Σοβιετικούς όταν η Αλβανία ακόμη ήταν μέλος του Συμφώνου της Βαρσοβία ή το Μοναστηράκι της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στην Κακομιά, όπου στρατοπέδευαν δυνάμεις φύλαξης της παράκτιας συνοριακής γραμμής.

Με την πτώση του κομουνιστικού συστήματος όλες αυτές οι περιοχές αντικειμενικά ή όχι πήραν ιδιαίτερη αξία και αποτέλεσαν στόχο παραβίασης για αυθαίρετη ή «νομοθετημένη άνωθεν» δόμηση τουριστικών εγκαταστάσεων, που βάσιμα ή μη αποτελούν την ελπίδα μεγάλης μερίδας της αλβανικής κοινωνίας να ορθοποδήσει οικονομικά. Στην ουσία η εξέταση κάθε περίπτωσης ξεχωριστά δείχνει σα να πρόκειται για επιδημία που απ' τη μια παραβιάζει αρχές και δικαιώματα στην ακίνητη περιουσία και απ' την άλλη δυναμιτίζει κάθε έννοια αειφόρου ανάπτυξης και αξιοποίησης για συγκεκριμένο οικονομικού μοντέλου του αποθέματος φυσικού, πολιτιστικού και ιστορικού πλούτου της περιοχής. Θα μπορούσε να επιλεγεί άλλο μοντέλο ευνομούμενης πολιτείας και πραγματικά ενδιαφερόμενης για πρόοδο και σταθερή ανάπτυξη…
Και παρ όλα αυτά τα μοναστήρια μας, κέντρα προσευχής και κληρονομιά των Ορθοδόξων απ' τους αιώνες της παρουσίας τους, αλλά και αναβιώνοντας την παράδοση της προσφοράς τους ως κατασκηνωτικά κέντρα για τους Ορθόδοξους νέους, συνεχίζουν να είναι εκεί.

Αρχής γενομένης από νότια με τον Άγιο Γεώργιο, στη μικρή χερσόνησο των Εξαμηλίων. Αναφέρεται ήδη απ' τον 16ο αιώνα. Σε πολύ μικρή απόσταση απ' το Βουθρωτό, σε μια στρατηγική τοποθεσία επί της λιμνοθάλασσας και απέναντι απ' το νησί της Κέρκυρας, στο στενότερο σημείο απόστασης, δεν μπορούσε να μην αποτελεί σημείο αναφοράς για περιηγητές που πέρασαν απ' την περιοχή και αποτελούν πηγή πληροφόρησης. Κατείχε σημαντικές επιφάνειες όπως προκύπτουν απ' τα σχετικά με τα εισοδήματα της μονής που σε μεγάλο βαθμό χρησιμοποιούνταν για την ενίσχυση των σχολείων της περιοχής. Μετά τον

αθεϊστικό διωγμό, έγινε στόχος μεγάλων πιέσεων και μάλιστα επιδίωξαν επικοισμό της περιοχής. Η σθεναρή αντίσταση της Εκκλησίας και του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου επέφερε μερικό αποτέλεσμα στην αναβολή αυτών των σχεδιασμών. Την περίοδο 20014-2006 με πρωτοβουλία και κονδύλια που εξασφάλισε ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος έγινα στο συγκρότημα αναστηλωτικές επεμβάσεις για την ουσιαστική του αποκατάσταση. Εκ τότε ενώ στο καθολικό της Μονής με κάθε ευκαιρία, ειδικά στο Πανηγύρι τελείται η Θεία Λειτουργία, ενώ οι χώροι του χρησιμοποιούνται για πνευματικές συνάξεις των κληρικών. Στον εγγύς περιβάλλοντα χώρο έχουν δημιουργηθεί υποδομές για τη φιλοξενία κατασκηνώσεων νέων υπό τη μέριμνα της οικείας Μητροπόλεως Αργυροκάστρου, ως εναλλακτικός τρόπος αναβίωσης της Μονής.

Βορειότερα αναφέρεται η Μονή των Αγίων Σαράντα, ήδη απ’ τον 6ο αιώνα, που προσδίδει και το όνομα της πόλης που βρίσκεται στον θαλάσσιο κόλπο και αναπτύσσεται στην πλαγιά της Μονής. Σήμερα διασώζονται αρχαιολογικά ευρήματα σπουδαίας σημασίας επιστημονικής. Την περίοδο της δεκαετίας προ του Β Πολέμου η Μονή χρησιμοποιούνταν απ’ τους πιστούς της ευρύτερης περιοχής. Καταστράφηκε από αεροπορικούς βομβαρδισμούς στα πλαίσια αγγλογερμανική διένεξης στα στενά της Κέρκυρας.
Σε ένα σπάνιας φυσικής ομορφιάς κόλπο, κοντά στη Νίβητσα είναι το Μοναστήρι της Κοίμησης της Θεοτόκου – Κακομιάς. Μαρτυρείται απ’ τον 16ο αιώνα ήδη και υπήρξε η παρουσία του καθοριστική για την στήριξη της πίστης στην ευρύτερη περιοχή του νοτιότερου τμήματος της περιοχής της Χιμάρας. Μετά από χρόνια εγκατάλειψη, το 2008-2009 ανακαινίστηκε ουσιαστικά συμπεριλαμβάνοντας και τη συντήρηση της σπουδαίας αξίας τοιχογραφίας του, με πρωτοβουλία του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου. Παρόλο που η γύρω περιοχή άνηκε στο Μοναστήρι, αλλά είχαν ελαιόδεντρα και άλλα μοναστήρια της ενδοχώρας, αυθαίρετα απ’ την Κυβέρνηση έχει δοθεί προς εκμετάλλευση σε ξένα επιχειρηματικά συμφέροντα. Συνέπεια είναι να έχει αποκλειστεί η περιοχή και η πρόσβαση στο Μοναστήρι να είναι σχεδόν αδύνατη. Παρόλα αυτά οι πιστοί των γύρω χωριών επιμένουν και το επισκέπτονται για την τέλεση των μυστηρίων ή ως προσκηνυματικός προορισμός. Αποτελεί την καλύτερη μαρτυρία για την αδικία στη μη απόδοση της περιουσίας που αποδεικνύεται εγγράφως και ομολογείται ιστορικά.
Δίπλα του ακριβώς είναι ένα άλλο μοναστήρι που λόγω έλλειψης οδικής πρόσβασης παραμένει εγκαταλειμμένο και στερείται δυνατοτήτων αναστηλωτικών επεμβάσεων. Είναι αυτό του Αγίου Γεωργίου της Ακρόριζας. Πλησίον του οικισμού του Αγίου Βασιλείου, χωριό το οποίο το όνομα έλαβε από ομώνυμη Μονή το καθολικό της οποίας εξυπηρετεί σήμερα τις ανάγκες της τοπικής ενορίας και κοινότητας των πιστών.

Στη συνέχεια και βορειότερα, στο Κώτα Κηπαρό, σημαντική κοινότητα του Δήμου Χιμάρας, είναι το Μοναστηράκι του Αγίου Δημητρίου (18ος αιώνας). Είχε μετατραπεί στα χρόνια του διωγμού σε αποθήκη και κέντρο του συνεταιρισμού. Ήδη απ’ το 1998 με τη φροντίδα του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου αναστηλώθηκε και σήμερα λειτουργεί καλύπτοντας τις ανάγκες της κοινότητας των πιστών γύρω του, αλλά και ως ιεραποστολικό κέντρο για δράσεις στην περιοχή.
Στον κόλπο του Πανόρμου, ή Παλέρμο κατά την ονομασία που επικράτησε υπήρξε το Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου. Μετατράπηκε σε ναυτική βάση στα χρόνια του διωγμού και ο ναός σε αποθήκη πυρομαχικών. Διασώζεται παρά τις αλλοιώσεις το καθολικό της Μονής που ιδιαίτερα ελκύει την ευλάβεια των πιστών της ευρύτερης περιοχής της Χιμάρας και προσκυνητών απ’ όλη τη χώρα. Η γύρω περιοχή του αυθαίρετα έχει παραβιαστεί, ενώ υπάρχει και μια εμμονή διαστρέβλωσης περί την

ιστορία ίδρυσης και λειτουργίας του.
Η Μονή των Αγίων Θεοδώρων στο ακρωτήρι των Δρυμάδων, βρίσκεται σε επιβλητική τοποθεσία. Καταστράφηκε ανελέητα στα χρόνια του αθεϊστικού διωγμού καθώς διαμορφώθηκε ως στρατιωτική βάση. Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος από πολύ νωρίς ανέλαβε πρωτοβουλίες για την αναβίωση της αλλά και την περιφρούρηση της γύρω περιουσίας της από φιλόδοξους καταπατητές που με διαφθορά και δολιότητες συνεχίζουν να την εποφθαλμιούν. Την έχει επισκεφθεί επανειλημμένως και έχει τελέσεις ακολουθίες, με αποκορύφωμα τη Θεία Λειτουργία για την Κοίμηση της Θεοτόκου, τον Αύγουστο 2012 που μετατράπηκε σε παλλαϊκή πανηγύρι για όλη την περιοχή. Στη συνέχεια ακολούθησαν εργασίες συντήρησης και αναστήλωσης. Σήμερα το Μοναστήρι αποτελεί προσκηνηματικό προορισμό αλλά λειτουργεί και ως κατασκήνωση φοιτητών υπό τη μέριμνα της Ορθοδόξου Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Αλβανίας.
Αναφέρθηκαν κάποιοι σταθμοί σε ένα οδοιπορικό μονών στα ηπειρωτικά παράλια του Ιονίου. Φύλακες της πίστης ανά τους αιώνες. Θεματοφύλακες της παρακαταθήκης των γενεών που πέρασαν και που έρχονται.
Κυρίως με την ιστορία και τις αξίες που φέρουν σε αρχιτεκτονική, αγιογραφία, εναρμόνιση με τον περιβάλλοντα χώρο, κοσμήματα της δημιουργίας των Ορθοδόξων. Διότι στην Ορθοδοξία, όπως επισημαίνει ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, αγάπη, δικαιοσύνη και ομορφιά πηγαίνουν μαζί!